

İLKÖĞRETİM YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE TARİH KONULARININ İŞLENİŞİ VE TARİHİN DEĞERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ*

*Ramazan KAYA***

*Aydın GÜVEN***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişi ve tarihin yaşamlarındaki değeri ile ilgili görüşlerini tespit edebilmektir. Araştırmanın evrenini, Erzurum merkezde sosyo-ekonomik bakımdan orta düzeyde 4 ilköğretim okulundaki toplam 20 tane yedinci sınıf şubesi oluşturmaktadır. Örneklem olarak uygun örnekleme yöntemine göre seçilen bu okulların yedinci sınıflarından tesadüfi örneklem yoluyla her sınıftan 10'ar öğrenci olmak üzere toplam 200 öğrenci seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu araştırma için gerekli olan veriler, 4 adet açık uçlu sorudan oluşan bir anket vasıtasıyla edinilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. Elde edilen bulgulara göre derslerin işlenişinde yapılandırmacı yaklaşımlara uygun yöntemlerin sınırlı kaldığı, öğrencilerin drama ve canlandırma gibi daha çok aktif oldukları yöntemlerden hoşlandıkları, tarih öğrenmekten hoşlandıkları ve büyük bir çoğunlukla tarih öğrenmenin yaşamlarına büyük bir katkı sağladığını ve de sağlayacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Tarih Öğretimi, Yapılandırmacılık

OPINIONS OF PRIMARY EDUCATION SEVENTH GRADE STUDENTS ABOUT TEACHING OF HISTORY TOPICS IN SOCIAL SCIENCES AND SIGNIFICANCE OF HISTORY

ABSTRACT

This study aims at determining primary education seventh grade students' opinions on teaching of history topics in social science courses and significance of history in their lives. The population of the study comprises of 20 pieces seventh grade classes in 4 primary schools with medium socio-economic levels in the city center of Erzurum. As the sample of the study, a total of 200 students (10 students from each class) were chosen via random sampling from seventh grade classes of these

* Bu çalışma 16-18 Haziran 2010 tarihlerinde Atatürk Üniversitesi'nin düzenlediği I. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Ü. Kâzım Karabekir Eğt. Fak. Tarih Eğitimi ABD. El-mek: ramco@atauni.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Ü. Kâzım Karabekir Eğt. Fak. Tarih Eğitimi ABD. El-mek: aydinguven@atauni.edu.tr

schools according to the appropriate sampling method. Required data for this qualitative research was acquired by a 4-item questionnaire comprising of open-ended questions. Content analysis method was adopted in analysis of the obtained data in this study. Findings shows that methods in line with constructivist approach remain limited in teaching of the topics; students like methods in which they are more active; such as drama and acting they like learning history, and, in general, they think that learning history makes a great contribution to their lives.

Key Words: Social Sciences, History Teaching, Constructivism

1.Giriş

Son yıllarda Türkiye dâhil pek çok ülke, sosyal bilgileri de içine alacak şekilde programlarını köklü bir şekilde yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ve küresel sorunlara karşı alınacak ortak beşeri tavırlar, sosyal bilgiler programlarının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslar, kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamıştır. Buna yapılandırmacılık yaklaşımının sunduğu fırsatlar da eklenmiştir (Ata, 2006: 72). Ülkemizde 2004'te yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak oluşturulan yeni sosyal bilgiler programı ile "*öğrenci merkezli, öğretmeden çok öğrenmeyi vurgulayan ve buna bağlı olarak kendi öğrenmesinin sorumluluğunu taşıyan öğrencilerin öğrenmeyi öğrendikleri, etkinliklerle hem akranlarıyla hem de öğretmenleriyle etkileşen, öğretmenin rehberlik görevini üstlendiği ve ürünün değil sürecin daha çok değerlendirildiği bir süreç ortaya çıkmıştır*" (Dilaver ve Tay, 2008: 108). Önceki programlardan farklı olarak bilgi kazandırmanın yanı sıra beceri ve değerleri de içerecek şekilde geliştirilen (Doğan, 2009: 92) yeni program, "*ders kitabı merkezli ders işleme alışkanlığına son vermeye çalışmakta, onun yerine öğrenci merkezli etkinliklerle ders anlayışını sınıf ortamına taşımaktadır*" (Ata, 2006: 79). "*Program öğrenciyi; aktif olma, sorgulama, araştırma gibi beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlarken, öğretmene; yönlendirici, keşfettirici, yol gösterici bir rol yüklemektedir*" (Ulusoy, 2009: 301-302).

Kültürel mirasın aktarılmasında ve vatandaşlık eğitiminde büyük bir rol oynayan tarih, XX. yüzyıl boyunca sosyal bilgiler programlarında önemli bir yere sahip olmuştur (Öztürk, 2006: 41). Yeni programda (2004) tarih, toplu öğretim anlayışından hareketle, insanların faaliyet alanlarını bütüncül bir yaklaşımla yansıtmak için, öğrenme alanları içinde diğer disiplinlerle aynı çatı altında birleştirilmiştir (Ata, 2006: 73-75). Diğer bir deyişle tarih, bir disiplin olarak değil, sosyal hayata ilişkin problemlerin çözümünü destekleyen bir araç olarak yer almıştır (Şimşek, 2004: 9). Nitekim yeni programda sosyal bilgiler dersinin tanımı "*bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir*" (MEB, 2006: 26) şeklinde belirtilmiştir.

Eski ve yeni programlar konu kapsamı açısından incelendiğinde en büyük farklılığın tarih konularının kapsam ve içeriğinde olduğu görülmektedir. 1998 programına göre kronolojik bir bakış

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

açısı çerçevesinde farklı coğrafya ve zaman dilimlerindeki tüm Türk tarihinin bir bütün olarak öğrenciye sunulması, hem öğrencinin zaman algısını zorluyor, hem de bilgi merkezli bir anlayış çerçevesinde sonu ezber ile biten öğrenme ortamlarının hazırlayıcılığını sağlıyordu. Tema merkezli olarak yapılandırılan yeni programda ise, “*aile tarihini araştırma, yerel tarihi inceleme, sözlü tarih yaklaşımını öğrenerek uygulama, zaman içindeki süreklilik ve değişimi görme, yazılı ve görsel kanıtları kullanma* gibi yöntem, kavram ve metodolojik bakış açıları” öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır (Kabapınar, 2006: 340-341; 2007: 20-21). Yenilenen programda tarih konuları ağırlıklı olarak "Kültür ve Miras" öğrenme alanı içinde toplanmış olsa da diğer öğrenme alanları içinde de tarih konuları vardır. Konular genelde birbirinin devamı olarak sarmal bir yapıda işlenmiştir (Ulusoy, 2009: 313).

Yapılandırımcı yaklaşıma uygun sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde, tarihsel bilgilerin öğrencilere ‘aktarılması veya ezberletilmesi’ değil ‘tarihsel anlama’ ve ‘tarihsel düşünme becerilerinin’ geliştirilmesi hedeflenir (Yılmaz ve Şeker, 2011: 22). Bu bakımdan yeni programın tarih öğretimi adına en önemli getirilerinden birisi, sınıflarda kaynak kullanımı ve kanıt dayalı etkinliklerdir. Bilindiği gibi yapılandırımcı yaklaşım, birincil ve ikincil kaynaklarla çalışma, kanıt sorgulama, tarihsel problem çözme, tarih disiplininin kabul edebileceği bir ürün ortaya koyma, işbirlikli öğrenme gibi ilkeler üzerinde temellenmiştir. Kanıt temelli tarih öğretimi yaklaşımında, bir tarihçi gibi düşünme ve çalışma becerileri önem kazanmıştır (Yapıcı, 2006: 29, 41). Programda, “*öğrencilerin konuları kalıcı, aktif, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olmada birincil kaynakların kullanılması önemli yer tutmaktadır. Bu amaçla, öğrenme-öğretme sürecinde yazılı ve görsel materyaller, fotoğraflar, tarihi ve resmi belgeler, istatistiki bilgiler kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır*” (Özdemir, 2009: 40). Aslında “*sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel bilgi kaynaklarını tanıyabilmesi, sorgulayabilmesi ve kaynakları eleştirebilmesi günlük hayatta karşılaşılabilecek sorunlar için gerekli becerilerdendir*” (Doğan, 2006: 477; 2008: 172; 2009: 86).

Sosyal bilgiler programının genel amaçlarına bakıldığında, “*öğrencilere ulusal ve kültürel değerlerin yanı sıra, evrensel, demokratik ve çağdaş değerleri kazandırmayı amaçladığı*” görülmektedir (Özdemir, 2009: 36). “*Sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçlarından birisi etkili vatandaş yetiştirmektir. Bu amaçla öğrencilere kazandırılacak tarih sevgisi ve bilinci sayesinde iyi bir tarih eğitimi verilirse öğrenciler iyi bir vatandaş olma yolunda emin bir adım atmış olur*” (Ulusoy, 2009: 307).

Ülkemizde yapılandırımcı öğrenme yaklaşımının uygulanmaya başlamasına kadar değişik öğretim basamaklarında yapılan araştırmalarda öğrencilerin bir kısmının tarih derslerine karşı olumsuz tutum geliştirdikleri görülmüştür (Belenli, 2010: 56). Bunun sebepleri arasında öğrencilerin tarih derslerini pratik yaşamlarına bir faydası olmayan, ileriye yönelik pek fazla yarar beklemedikleri sıkıcı ve monoton dersler olarak algılamaları, bu derslerin bilgi aktarımı ve ezbere dayalı olarak öğretilmesi ve dolayısıyla öğrencinin öğretim sürecinde pasif bulunması bulunmaktadır (Demircioğlu, 2010: 99; Safran, 2006: 10). Bu durumda öğrencilerin derste aktif hale getirilmesinin yanında, okulda öğrenilecek bilgilerin öğrenciler için hayatta ömür boyu işe yarayacak niteliğe sahip olması tarih konularının öğretiminde kritik bir öneme sahiptir (Kırpık, 2009: 68). Yukarıda belirtilen özellikleriyle yapılandırımcı yaklaşıma dayalı yeni program, tarihe karşı bu olumsuz tutumu azaltmada önemli bir potansiyele sahip gözükmektedir.

Yapılandırımcı yaklaşımın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, bu yaklaşımın getirdiği değişikliklerin teorik olarak öğrenilmesinden çok gerçek eğitim durumlarına nasıl yansıtılacağına bağlıdır (Dinç ve Doğan, 2010: 22). Yeni programla ilgili özelde tarih öğretimi alanında, uygulama sürecine ilişkin olarak konuların işlenişinde öğretmenlerin materyal kullanma durumları (Ulusoy ve Gülüm, 2009: 85-99), 6. ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi Tarih konularının

Turkish Studies

öğretiminin öğretmen ve müfettiş görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Kurtulgan ve Köstüklü, 2010: 173-196) ve öğrencilerin "Kültürel Miras" öğrenme alanı içinde yer alan iki sosyal bilgiler ünitesinde nasıl bir süreç yaşadıkları (Aslan ve Çulha, 2008: 133-152) gibi sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yine Aslan ve Çulha'nın (2008) belirtilen araştırması dışında, öğrencilerin, tarih derslerinde öğrendiklerinin okul dışında hayatlarında ne işe yaradığına dair görüşlerini ortaya koyacak bir çalışma görülmemiştir. Bu araştırmanın en azından yeni programdaki tarih konularının işlenişi bağlamında bir fikir vereceği düşünülmektedir.

2. Araştırma Modeli

2.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konularının işlenişi ve tarihin yaşamlarındaki değeri ile ilgili görüşlerini tespit edebilmektir. Bu doğrultuda araştırmada cevabı araştırılan sorular şunlardır:

- 1- Öğrencilere göre derste tarih konuları nasıl işlenmektedir?
- 2- Öğrenciler derste tarih konularının işlenişinde hangi uygulamalardan daha çok hoşlanmaktadır?
- 3- Öğrencilerin derste tarih öğrenmekten hoşlanma durumları ve nedenleri nelerdir?
- 4- Öğrencilerin tarih öğrenmenin kendi yaşamlarına katkıları hakkındaki düşünceleri nelerdir?

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Erzurum merkezde sosyo-ekonomik bakımdan orta düzeyde 4 ilköğretim okulundaki toplam 20 tane yedinci sınıf şubesi oluşturmaktadır. Örneklem olarak uygun örnekleme yöntemine göre seçilen bu okulların yedinci sınıflarından tesadüfi örneklem yoluyla her sınıftan 10'ar öğrenci olmak üzere toplam 200 öğrenci seçilmiştir.

2.3 Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu araştırma için gerekli olan veriler 4 adet açık uçlu soru içeren bir anket vasıtasıyla elde edilmiştir. Sorular; öğrencilere göre derste tarih konularının nasıl işlendiği, öğrencilerin tarih konularının işlenişinde hangi uygulamalardan hoşlandıkları, tarih öğrenmekten hoşlanma durumları ve nedenleri, tarih öğrenmenin kendi yaşamlarına katkısının olup olmadığı ve eğer varsa hangi alanlarda olduğunu ortaya çıkarmaya yöneliktir. "Eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalardan sağlıklı sonuçların elde edilebilmesi için, geliştirilen ölçme aracının bir dizi etkinlik aracılığıyla geçerli ve güvenilir hale getirilmesi gerekmektedir" (Demircioğlu, 2006: 55). Bunun için ilgili literatürün incelenmesiyle hazırlanan ölçme aracının önce pilot uygulaması yapılmış ve elde edilen veriler, soruların öğrenci seviyesine uygunluğu, anlaşılma durumu ve cevaplanma oranı gibi hususlar açısından incelenmiştir. Daha sonra konuyla ilgili öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin fikirleri dikkate alınarak ölçme aracında düzeltmeler yapılmış ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Veri toplama işlemi 2010 yılının Nisan ayında tamamlanmıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. "İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır" (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 162). Analiz işleminde önce bilgisayara kaydedilen veriler, araştırmacılar tarafından birkaç kez okunmuş ve araştırma sorularına göre kategoriler ve her bir kategorinin altında da öğrencilerin verdikleri cevaplara göre kodlar

oluşturulmuştur. Veriler, yüzde (%) ve frekans (f) ile birlikte tablo haline getirilerek açıklanmış ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin birden fazla görüş belirttiği veya hiç görüş belirtmediği sorulardan dolayı, bazı tablolar (tablo-3 ve tablo-7) hariç, yüzdelerin hesaplanmasında öğrenci sayısı değil o konudaki toplam görüş sayısı ele alınmıştır. Verilerin sunumunda öğrencilerin ifadelerinden aynen yararlanılmıştır. Öğrenci ifadelerinden alıntılar, her öğrenci için açık uçlu anket formlarında kullanılan kod numaraları ile belirtilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen bulgular ve yapılan yorumlar şu şekildedir:

3.1 Öğrencilerin Derste Tarih Konularının Nasıl İşlendiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih konularının nasıl işlendiğine dair görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Derste Tarih Konularının Nasıl İşlendiğine Dair Görüşleri.

S	Ders İşleme Yöntemleri	f	%
1	Öğretmen anlatımı	117	32.8
2	Slayt, harita ve resimlerle dersi görsel olarak işleme	60	16.8
3	Konuyu kitaptan okuma	46	12.9
4	Drama ve canlandırmalar yapma	26	7.3
5	Öğretmen sorularını cevaplama	25	7
6	Öğretmenin konuları örneklerle işlemesi	20	5.6
7	Kitaptaki soruları cevaplama	15	4.2
8	Konuyla ilgili film ve belgesel izleme	8	2.2
9	Öğrencilerin konu ile ilgili yorum yapması	7	1.9
10	Tarihle ilgili araştırma yapıp sınıfta arkadaşlarına aktarma	6	1.6
11	Deftere yazı yazma	6	1.6
12	Tarih şeridi oluşturma	5	1.4
13	Çalışma kitabındaki etkinliklerle uğraşma	4	1.1
14	Öğretmenin konu ile ilgili hikâye anlatımı	3	0.8
15	Pano düzenleme	2	0.5
16	Harita üzerinde ülke ve şehir bulma	2	0.5
17	Diğer	4	1.1
Toplam		356	100

Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlanan programda "*öğrenme-öğretme süreci, öğrencilerin yapacakları etkinlik ağırlıklıdır*" (Yanpar, 2006: 104). Bulgulara göre, sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının işlenişinde yeni programın öngördüğü, öğrencileri derste aktif kılacak yöntemlerin çeşitlendirilemediği, daha az uygulandığı ve öğretmenin merkezi bir rol oynadığı dikkat çekmektedir. Şüphesiz her derste öğretmenin önemli bir rolü vardır. Öğrenci merkezli yöntemlerde bile öğretmene, onun açıklamalarına ve rehberliğine ihtiyaç olacaktır. Ancak, öğrenci cevaplarından, derslerde geleneksel öğretmen merkezli uygulamaların varlığına dair şu sonuçlara da ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre 40 öğrenci derste sadece öğretmen anlatımı olduğunu

Turkish Studies

bildirirken, 77 öğrenci öğretmen anlatımını diğer yöntemlerle birlikte belirtmiştir. Ancak sınıflarında öğretmen anlatımı, konuyu kitaptan okuma ve sorularını çözme, öğretmen sorularını cevaplandırma ve yazma yöntemlerinin dışında başka bir yöntem belirtmeyen öğrenci sayısı 93 olup neredeyse örneklemin yarısıdır.

Öğretmen anlatımının ardından belirtilen ikinci yöntem, dersin slayt, harita ve resimlerle görsel olarak işlenmesidir. Bu durum derslerde bilgisayar ve projeksiyon makinesi başta olmak üzere araç-gereç kullanımı açısından olumlu olarak değerlendirilebilir. Bu yöntemi, daha işlevsel hale getirilen ve ister istemez dersin en önemli materyali olan ders kitabını okuma takip etmektedir. Diğer ders işleme biçimlerinin yüzdesi oldukça düşmektedir. Bulgularda önemli bir sonuç ise, derslerde drama ve canlandırma gibi hem oyun hem de eğitici yönleri olan yöntemlere nispeten üst sıralarda yer verilmiş olmasıdır. Yeni programın ruhuna daha uygun olan, öğrencilerin konularla ilgili yorumlar yapması, tarihle ilgili araştırma yapıp bunu sınıfta aktarmaları, tarih şeridi hazırlama, pano düzenleme gibi aktiviteler oldukça sınırlı kalmıştır. Öğrencilerin sınıfta arkadaşlarına sunduğu konular ise "bir padişahın hayatı" veya "bilim adamlarının hayatı" gibi kitaplardan ve internette yaptıkları araştırmalara dayalıdır. Müze ve tarihi mekân gezileri, sözlü tarih, işbirlikli çalışma ve yapılandırmacılığın tarih dersleri için en önemli getirilerinden birisi olan kanıt dayalı etkinlikler, öğrenciler tarafından dile getirilmemiştir. Yapılandırmacı bir tarih öğretiminde birincil ve ikincil kaynakların ve kanıtın sorgulanması esastır (Yapıcı, 2006: 58). "*Sosyal bilgiler derslerini geleneksel öğretim tarzından kurtarmanın etkili yollarından birisi, çeşitli güncel ve tarihî belgelerin kopyalarını sınıfa getirerek, öğrencilerin bunlardan kanıtlanabilir bilgileri üretmelerini sağlamaktır*" (Doğan, 2008: 172).

Öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde dersin işlenişi ile ilgili yaptıkları bazı ek değerlendirmeler de dikkat çekmektedir. 65 öğrenci derslerinin zevkli, eğlenceli ve güzel geçtiğini, 12 öğrenci öğretmenin güzel ve iyi anlattığını, 7 öğrenci öğretmenin özellikle öğrencilerin sıkıldığı anda espri yaptığını, 5 öğrenci slaytlarla ders işlemenin konuyu anlamalarında ve dersin verimli geçmesinde rol oynadığını belirtmiştir. Buna karşılık 4 öğrenci ise, derste sadece öğretmen anlatımı olduğunu ve bu yüzden dersin sıkıcı geçtiğini belirtmiştir.

Derslerin işlenişi ile ilgili özellikle ek değerlendirmeler de içeren öğrenci görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

9- "*Tarih derslerimizi haritadan görsel olarak işliyor ve kitabımızı okuyoruz. Öğretmen sıkıldığımızı anlayınca espri yapıyor. Böylece keyfimiz yerine geliyor ve bu çok iyi oluyor*".

35- "*Öğretmen sosyal bilgiler dersinde tarihi fazla derine inmeden anlatıyor ve bu da bizi sıkıyor. Bir de derste slaytla izlediğimizden konuyu çabuk kavriyoruz*".

54- "*Çok sıkıcı işlenmektedir. Derste öğretmen anlatıyor biz dinliyoruz*".

59- "*Dışarıda tarihle ilgili bilgiler araştırıp okuyoruz ve sınıfta arkadaşlara anlatıyoruz. Böylece tarih derslerini çok eğlenceli geçiriyoruz*".

89- "*Hocamız haritayla bize Türklerin yaşadığı alanları ve tarihlerini söylüyor. Hocamız güzel anlattığından derslerimiz eğlenceli geçiyor*".

3.2 Öğrencilerin Derste Tarih Konularının İşlenişinde Hoşlandıkları Uygulamalar İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih konularının işlenişinde hoşlandıkları uygulamalar ile ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 2'de gösterilmiştir.

Turkish Studies

Tablo 2. Öğrencilerin Derste Tarih Konularının İşlenişinde Hoşlandıkları Uygulamalar İle İlgili Görüşleri.

S	Dersin İşlenme Biçimi	F	%	Derste uygulanma frekansına göre %
1	Öğretmen anlatımı	41	25.6	35
2	Slayt, harita ve resimlerle dersi görsel olarak işleme	32	20	53.3
3	Drama ve canlandırmalar yapma	23	14.3	88.4
4	Öğretmenin konuları örneklerle işleme	10	6.2	50
5	Kitaptaki soruları cevaplama	8	5	53.3
6	Öğretmen sorularını cevaplama	7	4.3	28
7	Konu ile ilgili film izlemek	5	3.1	62.5
8	Tarihle ilgili araştırma yapıp sınıfta arkadaşlarına aktarma	5	3.1	83.3
9	Tarih şeridi oluşturma	4	2.5	80
10	Konuyu kitaptan okumak	3	1.8	6.5
11	Öğrencilerin konuyla ilgili yorum yapması	2	1.2	28.5
12	Pano düzenleme	2	1.2	100
13	Harita üzerinde ülke ve şehir bulma	2	1.2	100
14	Öğretmenin konuyla ilgili hikâye anlatımı	2	1.2	66.6
15	Diğer	4	2.5	-
16	Hiçbiri	10	6.2	-
<i>Toplam</i>		160	100	-

Yukarıda tabloda iki yüzde sütunu oluşturulmuştur. Birincisi, öğrencilerin hoşlandıkları ders uygulamalarının bu konudaki toplam görüşler içindeki yüzdesi, diğeri de bir önceki tablo-1'de bu uygulamaların belirtilen frekansına göre yüzdesidir. Zira sadece öğrencilerin hoşlandıkları uygulamaların genel yüzde içindeki yeri yanıltıcı olabilir. Çünkü öğrencilerden burada derslerindeki uygulamaların hangilerinden daha çok hoşlandıkları istenmiştir. Derslerinde sadece öğretmen anlatımını gören öğrencinin derslerinde ortaya konmayan yöntemleri değerlendirmesi ve tercih etmesi mümkün olmayacaktır. Bu yüzden ikinci yüzde sütunu daha gerçekçi bir görünüm sunacaktır. Bulgularda ikinci yüzde sütunu göz önüne alındığında, öğrencilerin pano hazırlama, harita üzerinde ülke ve şehir bulma, drama ve canlandırmalar yapma, bir araştırma yapıp bunu arkadaşlarına aktarma, tarih şeridi hazırlama gibi bizzat aktivitelerde buldukları uygulamaları daha çok beğendikleri görülecektir. Bununla birlikte drama ve canlandırma dışında bu yöntemlerin, tablo-1'de görüldüğü üzere, derslerde uygulanma frekanslarının çok düşük olması, bu konuda net bir şey söylemeyi mümkün kılmamaktadır. Tablo-1'de ortaya konduğu üzere, derslerde daha çok uygulanan ilk yedi yöntemden drama ve canlandırmalar, diğerlerinden büyük bir farkla, % 88.4 ile en yüksek yüzdeyi almıştır. Araştırmamızdaki bulgulara göre öğrencilerin en az hoşlandıkları etkinlik ise % 6.5 ile konuyu ders kitabından okumadır. Buna karşılık 10 öğrenci ise derste yapılan etkinliklerin hiçbirinden hoşlanmadığını belirtmiştir.

Bu konuda öğrenci görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

10- "En çok öğretmen dersi anlatırken hoşuma gidiyor. Çünkü dinlerken kafamızda kurgulayabiliyoruz".

46- "Dramalı olanlar çok hoşuma gidiyor. Çünkü sadece anlatmayla olmuyor. Onu canlandırdık mı daha güzel oluyor".

62- "Hiçbiri hoşuma gitmemiştir. Çünkü tarihi anlayamıyorum".

78- "Öğretmen anlatımından başka bir şey yapmadığımız için hiçbir fikrim yok".

163- "Hepimiz bir tane Türk padişahını araştırarak getirip burada arkadaşlarımıza anlattık ve bilgi sahibi olduk. Bu çok hoşuma gitti".

3.3 Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Hoşlanma Durumları ve Nedenleri İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih öğrenmekten hoşlanma durumları ile ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Hoşlanma Durumları İle İlgili Görüşleri.

S	Görüşler	f	%
1	Tarih öğrenmekten hoşlanıyorum	142	71
2	Tarih öğrenmekten bazen hoşlanıyorum bazen sıkılıyorum	32	16
3	Tarih öğrenmekten sıkılıyorum	26	13
Toplam		200	100

Bulgulara göre öğrenciler genel olarak %71 gibi yüksek bir oranda sosyal bilgiler dersinde tarih öğrenmekten hoşlanmaktadırlar. Bunun yanında öğrencilerin % 16'sı tarih öğrenmekten bazen hoşlanırken bazen sıkıldıklarını; % 13'ü ise tarih öğrenmekten hoşlanmadıklarını dile getirmişlerdir.

3.3.1 Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Hoşlanma Nedenleri İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih öğrenmekten hoşlanma nedenleri ile ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Hoşlanma Nedenleri İle İlgili Görüşleri.

S	Görüşler	F	%
1	Tarih konularının işlendiği dersler zevkli ve eğlenceli geçtiği için	36	23.8
2	Geçmişleri ve ataları ile ilgili bilgi edindikleri için	34	22.5
3	Geçmişte ne olduğunu/neler yaşandığını öğrendikleri için	26	17.2
4	Öğretmen dersi güzel ve esprili işlediği için	17	11.2
5	Bilmedikleri şeyler ve yeni bilgiler öğrendikleri için	13	8.6
6	Tarih öğrenmek zevkli, güzel ve eğlenceli olduğu için	6	3.9
7	Tarih konularında daha çok başarılı oldukları ve derse katıldıkları için	4	2.6
8	Öğrenilenler sayesinde insanlara tarih konusunda daha iyi bilgiler verebilecekleri için	3	1.9
9	Tarih konuları zevkli olduğu için	3	1.9
10	Diğer	9	5.9

Turkish Studies

Toplam	151	100
--------	-----	-----

Bulguların gösterdiği üzere öğrenciler, tarih öğrenmekten hoşlanmalarının en önemli sebebinin, derslerin zevkli ve eğlenceli geçmesi olarak gösterirken, bir kısım öğrenciler de bu tutumlarına gerekçe olarak öğretmenin güzel ve esprili ders işleyiş tarzını göstermişlerdir. Her iki madde bir arada düşünüldüğünde, öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde tarih öğrenmekten hoşlanmalarında, öğretmenin temel bir rol oynadığı söylenebilir. Çünkü bir dersin zevkli ve eğlenceli geçmesi her şeyden önce öğretmenin becerisini gerektiren bir durumdur. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun etkinliklerin sınırlılığına rağmen görselliğe, drama ve canlandırmalara yer verilmesinin de dersi zevkli ve eğlenceli kıldığı söylenebilir. En azından yeni sosyal bilgiler programının, öğrencilerin eğlenerek öğrenebilecekleri bir ortam hazırlamada, öğretmene yardımcı olması (Ata, 2006: 79) düşüncesinin bir şekilde olsa da gerçekleşmiş olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin bu olumlu tutumlarının ikinci sebebi ise tarih sayesinde geçmişleri ve ataları (yaşam biçimleri, yaptıkları, kahramanlıkları, çektikleri zorluklar) ile ilgili bilgi edinmedir. Öğrenciler tarih konularının öğrenimini kimliklerinin tamamlayıcı unsuru olarak görmüşler ve bu durum aynı zamanda tarihten hoşlanmalarının önemli bir nedenini oluşturmuştur. Öğrencilerin tarih öğrenmekten hoşlanmalarının ciddi bir nedeni de, genel olarak geçmişte nelerin olduğunu öğrenmeleridir. Öğrencilerin tarih öğrenmekten hoşlanmalarının beşinci nedenini ise, bu derste bilmedikleri şeyleri yani kendileri için yeni olan bilgileri öğrenmeleri oluşturmaktadır. Aslında bu madde geçmişte ne olduğunu öğrenme maddesi ile birlikte düşünüldüğünde, öğrencilerin bilgi ve kültür edinimine değer verdikleri ve bu durumdan memnun oldukları görülmektedir. Öğrencilerin tarih öğrenmekten hoşlanmalarında daha düşük yüzdeleri nedenler ise, tarih öğrenmenin zevkli, güzel ve eğlenceli bir iş olması, tarih konularında daha başarılı olma ve derse katılma, edinilen bilgiler ışığında insanlara tarih konusunda yardımcı olma düşüncesi ve tarih konularının zevkli olması şeklinde sıralanmıştır.

Veriler incelendiğinde öğrencilerin bazı ek değerlendirmeler yaptıkları da görülmüştür. 17 öğrenci sosyal bilgiler dersi içinde tarihi çok sevdiğini, 2 öğrencide sosyal bilgiler içinde en çok tarihi sevdiğini belirtmişlerdir.

Tarih öğrenmekten hoşlanan öğrencilerin görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

6- "*Tarih öğrenmekten hoşlanıyorum. Çünkü geçmişte neler yaşandığını sadece tarih dersinden anlıyoruz ve tarih dersinden öğrenecek çok şeyler olduğunu düşünüyoruz*".

39 "*Hoşlanıyorum. Sıkılmam için bir neden yok. Çünkü öğretmenimiz dersi çok güzel anlatıyor, espri de olunca kafamıza giriyor*".

86- "*Hoşlanıyorum. Çünkü tarihimizi öğreniyoruz. Dedelerimizin ve ninelerimizin ne zorluklar çektiğini anlıyoruz*".

140- "*Hoşlanıyorum. Çünkü dersler çok eğlenceli ve güzel geçiyor*".

164- "*Hoşlanırım. Çünkü eğlenceli ve öğretici yanları oluyor. Bazı şeyleri ilk defa duyunca "ana" böyle mi olmuş diyoruz*".

3.3.2 Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Bazen Hoşlanma Bazen de Sıkılma Nedenleri İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih öğrenmekten bazen hoşlanma bazen de sıkılma nedenleri ile ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Bazen Hoşlanma Bazen de Sıkılma Nedenleri İle İlgili Görüşleri.

S	Görüşler	f	%
1	Konuların sıkıcı olup olmamasına göre	11	34.3
2	Konuların anlaşılır olup olmamasına göre	5	15.6
3	Öğretmenin tutumuna göre	5	15.6
4	Öğretmenin anlatım tarzına göre	4	12.5
5	Derslerin işleniş şekline göre	4	12.5
7	Diğer	3	9.3
Toplam		32	100

Derste tarih öğrenmekten bazen hoşlanan bazen de sıkılan öğrencilerin bu tutumlarının oluşmasında tarih konularının önemli bir etken olduğu görülmektedir. Öğrencilerin belirttikleri önemli görüş, tarih konularının sıkıcı olup olmaması ile ilgilidir. Öğrencilerin bir kısmı bu görüşlerini konuların uzun olup olmaması faktörünü de ekleyerek dile getirmişlerdir. Konularla ilgili diğer bir sebep ise, konuların anlaşılır olup olmaması ve dolayısıyla akılda kalıp kalmamasıdır. Öğrencilerin bu tutumlarının oluşmasında rol oynayan diğer bir etken ise öğretmen kaynaklıdır. Öğrenciler öğretmenin kişilik, davranış vs. olarak genel tutumu ile konuyu anlatım tarzını, yani konuyu iyi ve eğlenceli anlatıp anlatamamasını belirleyici bir etken olarak öne sürmüşlerdir. Öğrenciler ayrıca derslerin işlenme biçimiyle ilgili olarak; sürekli ders işlenmesi, hep aynı akışta işlenmesi gibi nedenlerin bazen sıkılmalarına yol açtığını, dolayısıyla dersin eğlenceli işlenip işlenmemesini tarih öğrenmekten hoşlanma düzeylerini belirleyen bir diğer etken olarak öne sürmüşlerdir. Aslında derslerin işlenme biçiminde de oynadığı rol düşünülürse, öğretmenin tarih öğrenmeye karşı olumlu tutumların oluşmasında ne kadar önemli olduğu bir kez daha görülecektir.

Tarih öğrenmekten bazen hoşlanan bazen de sıkılan öğrencilerin görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

1- "*Dersi dinlerken sıkılmıyorum. Öğretmenimiz dersi iyi anlattığı için hoşlanıyorum. Ama bazı konular aklımda kalmıyor anlamıyorum. Bu yüzden hoşuma gitmiyor*".

11- "*Bazı konular sıkıcı olduğu için canım sıkılıyor. Bazen de hoşlanıyorum. Çünkü konular eğlenceli geliyor*".

14- "*Bazen hoşlanıyorum bazen sıkılıyorum. Çünkü sürekli aynı akışta ders işleniyor*".

76- "*Sosyal bilgiler dersindeki en sevdiğim ünitelerdir. Çünkü ben tarihe karşı her zaman bir ilgi duyduğum. Ama öğretmenimizin tarihimizi iyi anlatamamasından dolayı da sıkılıyorum*".

100- "*Hoşlanıyorum ama bazen sıkılıyorum. Öğretmenimizin anlatım şekli güzel ama çok sert tepkili biri*".

3.3.3 Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Sıkılma Nedenleri İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin derste tarih öğrenmekten sıkılma nedenleri ile ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Derste Tarih Öğrenmekten Sıkılma Nedenleri İle İlgili Görüşleri.

S	Görüşler	f	%
1	Tarihin ezbere dayalı olduğu ve kendisinin de ezber yeteneği olmadığı için	6	26
2	Tarih konuları derste cansız ve monoton işlendiği için	5	21.7
3	Tarih konuları sıkıcı ve uzun olduğu için	5	21.7
4	Tarih konularını anlamakta zorluk çektiği için	4	17.3
5	Tarihi ve konularını genel olarak sevmediği için	3	13
Toplam		23	100

Derste tarih öğrenmekten sıkılan öğrencilerin bu konudaki görüşleri incelendiğinde, yıllardan beri bu ders için dile getirilen eleştirilerin burada da söz konusu olduğu görülecektir. Öğrenciler tarihin ezber gerektirdiğini ve bu konuda başarısız olduklarını, tarih konularının derste cansız ve monoton işlendiğini, tarih konularının sıkıcı ve uzun olduğunu, konuları anlamakta zorluk çektiklerini, genel olarak tarihi ve konularını sevmediklerini birbirine yakın oranlarda belirtmişlerdir. Bulgularda dikkati çeken nokta ise, bu öğrencilerin kesinlikle tarihin gerekliliğini sorgulamamalarıdır. Bilakis bazı öğrenciler sıkılma nedenlerini açıklarken tarih öğrenmenin önemine de dikkat çekmişlerdir.

Bu konuda öğrenci görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

15- "Sıkılıyorum. Çünkü konuları anlamakta zorluk çekiyorum. Konu tarih olunca derse kendimi veremiyorum. Sevmiyorum".

23- "Aslında tarih öğrenmekten sıkılmamız, hoşlanmamız gerekir. Fakat tarih dersi ezber olduğu için canım çok sıkılıyor. İnsanlar genellikle yapabildikleri şeyleri severler. Benim de ezberim zayıf olduğu için tarih konuları sıkıcı geliyor. Tarih dersinde biraz komiklik olsa ve ezber yapmanın kolay bir yolu olsa tarih süper bir ders olur".

75- "Sıkılıyorum. Çünkü "Türk tarihine yolculuk" gibi çok sıkıcı konular var ve de çok konu var".

106- "Sıkılıyorum. Çünkü ders çok monoton geçiyor. Öğretmenimiz daha renkli olsa belki ders monoton geçmez ve dersten hoşlanmaya başlayabilirim".

165- "Sosyal bilgiler dersini severim ama tarih konularından hoşlanmam".

3.4 Öğrencilerin Tarih Öğrenmenin Yaşamlarına Katkıları İle İlgili Görüşleri

Öğrencilerin tarih öğrenmenin yaşamlarına katkısının olup olmadığıyla ilgili görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Tarih Öğrenmenin Yaşamlarına Katkısının Olup Olmadığıyla İlgili Görüşleri.

s	Görüşler	f	%
1	Evet yaşamımda yararları oldu ve gelecekte de olacak	187	93.5

Turkish Studies

2	Hayır yaşamımda hiçbir yararı olmadı	7	3.5
3	Bugüne kadar hiçbir yararı olmadı ama gelecekte olacağına inanıyorum	6	3
<i>Toplam</i>		200	100

Öğrenciler tarihin yaşamlarına herhangi bir katkısının olup olmadığıyla ilgili soruya çok büyük oranda olumlu yanıt vermişlerdir. Öğrenciler % 93.5'lik bir oranla, (%71'lik tarih öğrenmekten hoşlanma değerinden daha büyük oranda) tarih öğrenmenin yararlı olduğunu kabul etmişlerdir. Toplamda 13 öğrenci tarih öğrenmenin bugüne kadar yaşamlarında bir faydasının olmadığını belirtirken, bu öğrencilerden 6'sı yine de ileride yarar görebileceklerine inanmaktadırlar.

3.4.1 Öğrencilerin Tarih Öğrenmenin Yaşamlarına Hangi Alanlarda Katkı Sağladığı Yönündeki Görüşleri

Öğrencilerin tarih öğrenmenin yaşamlarına hangi alanlarda katkı sağladığı yönündeki görüşleri frekans ve yüzdeleri ile birlikte aşağıda tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Tarih Öğrenmenin Yaşamlarına Hangi Alanlarda Katkı Sağladığı Yönündeki Görüşleri.

S	Görüşler	f	%
1	Edinilen bilgi ve kültürü sosyal yaşamın çeşitli alanlarında gösterebilme	65	29.8
2	Sınavlarda, derslerde ve eğitim hayatında başarı sağlama	39	17.8
3	Geçmişleri ve ataları (kim oldukları, ne yaptıkları) ile ilgili bilgi edinme	30	13.7
4	Genel olarak geçmişle ilgili bilgi edinme	21	9.6
5	Geçmişten ders veya örnek alma yoluyla yaşamlarına yön verme	20	9.1
6	Gelecekte meslek hayatında yarar sağlama	13	5.9
7	Vatan ve bağımsızlık için atalarının çektikleri zorlukları dikkate alarak yararlı bir vatandaş olma	8	3.6
8	Milli kültürlerini öğrenip geliştirme	5	2.2
9	Geçmişteki icatların ne zorluklarla yapıldığını ve yaşamımızı nasıl kolaylaştırdığını anlama	4	1.8
10	Haklarını öğrenme	4	1.8
11	Hayatı ve hayatın zorluklarını daha iyi tanıma	4	1.8
12	Diğer	5	2.2
<i>Toplam</i>		218	100

Öğrencilerin tarihin yaşamlarına katkısıyla ilgili olarak en çok ileri sürdükleri görüş, tarih sayesinde edindikleri bilgi ve kültürü sosyal yaşamlarının çeşitli alanlarında gösterebilmeleridir. Öğrenciler bu konuda ailelerine ve arkadaşlarına bilgi aktararak yardımcı olabildiklerini, insanların kendilerine sordukları tarih sorularını cevaplayabildiklerini, tarihi yerleri gezdiklerinde buralarla ilgili derslerde edindikleri bilginin yararını gördüklerini, ileride kendi çocuklarına ve küçüklere tarih anlatabileceklerini, başkalarıyla birlikte televizyonda izledikleri yarışmalarda tarih sorularını cevaplayabildiklerini, turistlere tarihimizi anlatarak yardımcı olabileceklerini, tarihle ilgili yapılan sohbetlere ve tartışmalara katılabildiklerini vb. belirtmişlerdir. Öğrencilerin cevaplarında bundan dolayı bir kısmının gururlandıkları, bir kısmının da mahcup olmama duygusunu taşıdıkları görülmektedir. Bu konuda iki öğrencinin görüşü örnek olarak gösterilebilir:

Turkish Studies

33- "Televizyonda tarihi bir program vardı. Babam onu izliyorken abime bir soru sordu. O bilemedi, fakat ben hemen bildim ve babam gurur duydu".

25- "Tabii ki. Çünkü ileride çocuğumuz, tarihte bilmediği şeyleri bize sorduğunda, biz bilmiyoruz desek, sen nasıl babasın hiç tarih dersi işlemediniz mi der ve ben bir şey söyleyemem. O yüzden bence tarih iyi bir derstir".

Öğrencilerin tarih öğrenmenin yararı ile ilgili belirttikleri ikinci alan, sınavlarda, derslerde ve ileride lise ve üniversitede olmak üzere eğitim alanında sağlanacak katkıdır. Öğrenciler bu bağlamda tarihin özellikle sınavlar için yarar sağlayacağını vurgulamışlardır. Öğrencilerin üzerinde durdukları üçüncü alan, geçmişlerini öğrenme ve atalarını tanıma iken dördüncü alan, genel olarak geçmişte ne olduğunu öğrenme ve geçmişle ilgili bilgi edinmedir. Öğrenciler tarihin kimlik aktarımı yönüne önem vermişler ve tarih öğrenmekten hoşlanma nedenlerinde olduğu gibi burada da, ulusal geçmişlerini genel olarak geçmişten biraz daha fazla benimsemişlerdir. Öğrenciler için tarihin yarar sağladığı beşinci alan, geçmişte yaşayan insanlardan ve yaptıklarından ders veya örnek alma yoluyla hayatlarına yön verme olmuştur. Öğrenciler altıncı alan olarak ise, tarih öğrenmenin ileride kendilerine meslek hayatında yarar sağlayacağını öne sürmüşlerdir. Özellikle ileride tarih öğretmeni olduklarında öğrendikleri bilgilerin işlerine çok yarayacağını belirtmişlerdir. Öğrenciler daha sonra düşük bir oranda, tarihin klasik vatandaşlık aktarımına vurgu ile atalarının vatan ve bağımsızlık için yaptıkları fedakârlık ve çektikleri zorlukları göz önüne alarak ülkeleri için iyi işler yapma ve faydalı bir kişi olma üzerinde durmuşlardır. Bunu daha düşük oranlarda milli kültürlerini öğrenip geliştirme, geçmişteki icatların ne zorluklarla yapıldığını ve yaşamımızı nasıl kolaylaştırdığını anlama, haklarını öğrenme, hayatı ve hayatın zorluklarını daha iyi tanıma takip etmiştir.

Öğrencilerin tarihin yararlarıyla ilgili görüşlerinden bazıları aynen alıntı olarak aşağıda sunulmuştur:

14- "İleride bir yönetici olursam ve bir karar vermek gerekirse, geçmişte insanlar nasıl bir adalet sağlamışlar diye bakıp, bunlardan örnek alarak kararımı veririm".

24- "Benim için bugüne kadar tarihin yararı, geçmişle ilgili birçok şeyi öğrenmemdir".

35- "Gelecekte tarih öğretmeni olursam, işime çok yarayacağından eminim".

36- "İcatları ne zorluklarla yaptıklarını öğrendik. Şimdi para, cam, tekerlek, yazı ve ateş sayesinde yaşam kolay".

46- "Mesela çifte minarelerin nasıl biri büyük biri küçük olduğunu babam bilmiyordu. Dün ona anlatınca o da öğrendi. Yani bilgi edindi. Ben de bilgi ediniyorum".

64- "Eskiden insanları padişahlar yönetiyordu. Şimdiyse insanlar kendi kendini yönetiyor. Eskiden insanları neden padişahın yönettiğini merak ediyorum ve cevabını bu derste alabiliyorum".

73- "Arkadaşlarımla bir araya geldiğimde, onlar, tarihle ilgili yanlış şeyler veya bilmediklerini söyleseler, ben hemen bildiklerimi söylerim".

76- ".....Tarihteki bu ünlü insanların sayesinde güzel ahlakı, gayreti, inancı öğrendim. Diğer insanların yaşayışlarını, önemli sözlerini de öğrendim. Önemli insanların ne zorluklarda nasıl karar verdiklerini öğrendim. Bunları öğrenince tarihteki ünlü insanlar gibi olmaya çalıştım".

133- "Mesela bazıları soruyor, parayı kim bulmuş? Okulda tarihi öğrenmeseydim, parayı kimin bulduğunu da bilmezdim. Yararı da şudur: Birisi tarihle ilgili soru sorduğu zaman karşısında susmuyoruz".

Turkish Studies

148- "Ben liseye gittiğimde bana çok yararı olacak ve derslerimi kolayca yapacağım".

176- "Kendi tarihimizi öğrendik. Başımızdan ne geçtiğini ve atalarımızın kim olduğunu öğrendik".

185- "Kendi yaşamımda etkisi olmadı ama büyüyünce bu ülkeyi almak için atalarımızın nasıl zorluklar çektiğini bildiğim için ülkeme yararlı biri olurum".

4. Sonuç ve Öneriler

İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının işlenişi ve tarihin değeri ile ilgili görüşlerini tespit etmeye çalışan bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Genel olarak tarih konularının işlendiği derslerde, yeni programların öngördüğü ve öğrencileri aktif kılacak yöntemlerin oldukça sınırlı kaldığı ve öğretmenin merkezi bir rol aldığı görülmüştür. Yapılandırmacılığın izleri sınıfta çok zayıftır. Arslan ve Demirel (2007: 204-207), İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler programının etkililiğini değerlendirmek üzere yaptıkları çalışmada, gözlemler elde ettikleri bulgulara göre derslerin kitaptaki konuların takip edilmesi, konuların bazen öğrencilere anlatılması, öğretmenin öğrencilere doğrudan bilgi aktarması ve sıkça soru cevap tekniğini kullanması gibi geleneksel yöntemlerle işlendiğini ve yapılandırmacılığa uygun bir öğrenmenin gerçekleşmediğini ortaya koymuşlardır. Kurtulgan ve Köstüklü de (2010: 178, 187) 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih öğretimini öğretmen ve müfettiş görüşlerine göre değerlendirmek üzere yaptıkları çalışmada derslerin ağırlıklı olarak düz anlatım ve soru-cevap yöntemleriyle yürütüldüğü ortaya konmuştur. Bununla birlikte öğrenciler, sınıflarında uygulanmış olabilecek çeşitli etkinlikleri adlandıramamış veya tam olarak ifade edememiş de olabilirler. Sosyal bilgiler derslerinde yeni yöntem ve tekniklerin uygulanamamasında ders süresinin kısıtlı olması, müfredatın yoğun olması, okullarda ders araç ve gereçleri bakımından yeterli donanımın bulunmaması ve öğretmenlerin yöntemler konusundaki bilgi ve beceri eksikliği gibi nedenlerin etkisi bulunmaktadır (Kan, 2006: 538) .

Öğrencilerin bizzat aktivitelerde buldukları drama ve canlandırma gibi yöntemleri daha çok beğendikleri ortaya çıkmıştır. Ersoy ve Kaya'nın (2008: 290-291) yaptığı bir çalışmada da öğretmenler, öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yapmaktan en çok hoşlandıkları etkinlikler olarak daha çok araştırma, drama ve grup çalışmasını belirtmişlerdir. Kaptan ve Şeyihoğlu'nun (2011: 130-131) yaptıkları araştırmada da öğrencilerin işlenen Sosyal bilgiler dersinin yöntem ve teknikler açısından olumlu düşüncelerinin kaynağı; grup çalışması, oyun, farklı etkinlikler ve drama olmuştur.

Öğrenciler, büyük oranda (%71) tarih öğrenmekten hoşlanmaktadırlar. Bu konuda en çok öne çıkan sebepler derslerin zevkli ve eğlenceli geçmesi, geçmişleri ve ataları ile ilgili bilgi edinme, genel olarak geçmişte ne olduğunu öğrenme, öğretmenin güzel ve esprili ders işleyiş tarzıdır. Buna karşılık öğrencilerin tarih öğrenmekten bazen sıkılmalarında veya hiç hoşlanmamalarında konuların sıkıcılığı, anlaşılmasının zor olması, derste cansız ve monoton işlenmesi, tarihin ezbere dayalı olması, öğretmenin beğenilmeyen tutumları ve konuyu anlatım tarzı rol oynamıştır. Alkış ve Güleç (2006: 22) tarafından 8. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik görüşlerinin araştırıldığı nitel bir çalışmada, öğrencilerin bu derse karşı olumlu bir yaklaşımının olduğu, tarih konularının öğrencilerin bu dersi sevmesinde etkili olduğu, öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevme nedenlerinde frekansı en yüksek alt kategorilerin, öğrencinin tarihi sevmesi ve öğretmen olduğu, öğretmen alt kategorisinde ise frekansı en yüksek maddenin öğretmenin konuyu güzel anlatması olduğu, ayrıca öğretmenlerin kişisel özelliklerinin de öğrencilerin sosyal bilgiler dersini sevmesinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Yine aynı çalışmada, sosyal bilgiler dersi hakkında olumsuz tutumların oluşmasında öğretmen faktörünün oldukça etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Turkish Studies

Öğrenciler büyük bir oranda (% 93.5) tarihin yaşamlarında yararı olduğuna ve olacağına inanmaktadırlar. Bu konuda başta tarih sayesinde edindikleri bilgi ve kültürü çeşitli alanlarda gösterebilme olmak üzere, sınavlarda, derslerde ve ileride lise ve üniversitede faydasını görme, geçmişlerini öğrenme ve atalarını tanıma, genel olarak geçmiş hakkında bilgi edinme, geçmişten ders veya örnek alma yoluyla hayatlarına yön verme gibi alanlar üzerinde durmuşlardır. Genel olarak öğrenciler, ulusal geçmişlerini genel geçmişten biraz daha fazla benimsemişlerdir. Aslan ve Çulha'nın (2008: 144,149-151) yaptığı bir araştırmada, 4. ve 6. sınıftan 6'şar olmak üzere toplam 12 öğrenci ile yaptıkları mülakatta öğrencilere tarih derslerinde öğrendiklerinin okul dışındaki hayatlarında ne işlerine yarayacağı sorulmuş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerden 4'ü başkalarına öğrendiklerini anlatmalarına ve onlarla öğrendiklerini paylaşmalarına, 2 öğrenci eğer birisi soru sorarsa kolaylıkla cevaplayabilmelerine, 2 öğrenci yarışmalardaki soruları cevaplamalarına, 2 öğrenci sınavlarda başarılı olmalarına, 1 öğrenci iyi bir iş elde etmelerine yarayacağını belirtmiş 1 öğrenci ise tarihin ilginç olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca öğrencilerin tarih eğitimi ve kültürel miras aktarımı arasındaki bağlantıyı destekleyen ifadeler kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularıyla büyük oranda uyumaktadır.

Bu sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

1- Yeni programların öngördüğü şekilde, öğrencilerin aktif olabilecekleri yöntemlere derslerde daha fazla ağırlık verilmelidir.

2- Öğretmenler, dersin amaçlarını ve tarihi okutma gerekçelerini daha iyi kavramalı ve öğrencileri bu konuda bilinçlendirmelidirler. Öğretmenler ayrıca programların hedeflediği şekilde öğrencilerin sadece bilgi değil, beceri kazanımları üzerinde de yoğunlaşmalıdırlar.

3- Derslerde yapılandırıcılığın özünü oluşturan tarih yapma faaliyetlerine ağırlık verilmeli ve öğrencilere tarihin bir disiplin olarak yapısının basit bir şekilde de olsa kavratılması üzerinde durulmalıdır.

4- Eski program(lar)ın anlayışına göre yetişmiş olan mevcut öğretmenlerin yeni programların öngördüğü aktiviteler ve beceriler üzerine hizmet içi eğitim almaları ve öğretmen adaylarının ise lisans eğitimleri sürecinde bu konular üzerinde bilgi ve deneyim sahibi olmaları programın başarısı için hayati öneme sahiptir.

5- Sosyal Bilgiler dersinde tarih konularının öğretimi sürecinin, gerek gözlem ve gerekse öğretmen ve öğrencilerle yapılacak görüşmelerle incelenmesi, konuyla ilgili daha zengin ve derinlemesine bir kavrayış sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

ALKIŞ Seçil ve GÜLEÇ Selma (2006). "The Opinion of Primary School Students on Social Studies Course", *İlköğretim Online* 5(1), s. 7-22, (erişim tarihi: 10.06.2010).

<http://ilkogretim-online.org.tr/vol5say1/v5s1m2.PDF>

ARSLAN Ali ve DEMİREL Özcan (2007). "İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Yeni Öğretim Programının Değerlendirilmesi" *Milli Eğitim*, 175, s. 198-209.

ASLAN Erdal ve ÇULHA Banu (2008). "Kimiz "Biz"? Türkiye'deki İlköğretim Okullarında "Ulusal Kimlik" ve "Kültürel Miras Eğitimi", *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi* (Ed. M. Safran ve D. Dilek), s.133-152. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

- ATA Bahri (2006). “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı” **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Yapılandırmacı Bir Yaklaşım** (Ed. C. Öztürk) s.71-83. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BELENLİ Tuğba (2010). “Tarih Öğretimi ve Çoklu Zekâ Kuramı”, **Tarih Nasıl Öğretilir? Tarih Öğretmenleri İçin Özel Öğretim Yöntemleri** (Ed. M. Safran), s.54-62. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- DEMİRCİOĞLU İsmail Hakkı (2006). "Tarih Öğretmen Adaylarının Öğrenme Şekilleri Üzerine Nitel Bir Çalışma" **Eurasian Journal of Educational Research**, 23, pp, 50-61.
- DEMİRCİOĞLU İsmail Hakkı (2010). **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- DİLAVER Hasan Hüseyin ve TAY Betül Akyürek (2008). "Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacılık", **Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi**, (Ed. B. Tay ve A. Öcal), s. 91-121, Ankara: Pegem Akademi.
- DİNÇ Erkan ve DOĞAN Yasin (2010). “İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri”, **JSSER**, 1(1), S.17-49. (erişim tarihi: 18.03.2012). <http://www.jsser.org/index.php/JSSER/article/viewFile/15/pdf>
- DOĞAN Yasin (2006). "Yapısalcı Öğrenme Modeli İle Tarihsel Birincil Kaynakların İlişkisi ve Bu İlişkinin İlköğretim 4-5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Kullanım Düzeyi", **Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi, Bildiri Kitabı 1. Cilt**, s. 476-485, Ankara: Kök Yayıncılık.
- DOĞAN Yasin (2008). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Yazılı Kanıt Kullanmanın Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi** 12/2, s.171-186, (erişim tarihi: 08.06.2010). <http://www.tsadergisi.org/arsiv/agustos2008/10.pdf>
- DOĞAN Yasin (2009). "Sosyal Bilgiler Program ve Ders Kitaplarında Birinci Elden Kaynak ve Kanıt Kullanımı: ABD, İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması" **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I**, (Ed. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ) s.85-128. Ankara: Pegem Akademi.
- ERSOY A. Figen ve KAYA Erdoğan (2008). "Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına (2004) İlişkin Yaklaşımları", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi** 8/1, s. 285–300.
- KABAPINAR Yücel (2006). "Yeni Öğrenme Anlayışının Işığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları" **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Yapılandırmacı Bir Yaklaşım** (Ed. C. Öztürk) s.335-367, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KABAPINAR Yücel (2007). **İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Ankara: Maya Akademi.
- KAN Çiğdem (2006). “Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı” **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 14, 2, s.537-544.
- KAPTAN Seher Yarar ve ŞEYİHOĞLU Ayşegül (2011). “Elementary Students’ Opinions of Learning Objects: A Social Studies Course Case”, (İlköğretim Öğrencilerinin Öğrenme Nesnelere Yönelik Düşünceleri: Sosyal Bilgiler Dersi Örneği), **Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi - Journal Of Educational Sciences Research**, 1 (2), 119-132. (erişim tarihi: 25.03.2012) <http://ebad-jesr.com/>.

- KIRPIK Cevdet (2009). "Tarih ve Sosyal Bilgiler'de Aktif Öğrenme", **Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi** (Ed. Semih Aktekin vd), s.65-80. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı
- KURTULGAN Kürşat ve KÖSTÜKLÜ Nuri (2010). "İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde, Öğretmen ve Müfettiş Görüşlerinin Değerlendirilmesi", **Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29, s. 173-196
- MEB (2006). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi, 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- ÖZDEMİR Soner Mehmet (2009). "Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi", **Sosyal Bilgiler Öğretimi** (Ed. M. Safran), s.17-46, Ankara: Pegem Akademi.
- ÖZTÜRK Cemil (2006). "Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış" **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Yapılandırmacı Bir Yaklaşım** (Ed. C. Öztürk), s.21-50, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SAFRAN Mustafa (2006). **Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler**, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ŞİMŞEK Ahmet (2004). "*İlköğretimde Tarih Öğretimi Açısından 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırılması*" (erişim tarihi: 06.06.2010). <http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/index.php?menu=2&secim=10&YayinBIK=192#>
- ULUSOY Kadir ve GÜLÜM Kamile (2009). "Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih ve Coğrafya Konuları İşlenirken Öğretmenlerin Materyal Kullanma Durumları" **Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 10/ 2, s. 85-99.
- ULUSOY Kadir (2009). "Yenilenen Sosyal Bilgiler Programında Tarih Öğretimi", **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I**, (Ed. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ), s.299-321, Ankara: Pegem Akademi.
- YANPAR Tuğba (2006). "Etkili ve Anlamlı Öğrenme İçin Kuramsal Yaklaşımlar ve Yapılandırmacılık" **Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Yapılandırmacı Bir Yaklaşım** (Ed. C. Öztürk), s.85-109, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- YAPICI Gülçin (2006). **Dört Kültürde Tarih Öğretimi Yaklaşımı: İngiltere, Fransa, İsviçre ve Türkiye Örnekleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YILDIRIM Ali ve ŞİMŞEK Hasan (2000). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILMAZ Kaya ve ŞEKER Mustafa (2011) "İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi", **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi-Fen Bilimleri**,1 (2), s. 21-39 (erişim tarihi: 06.05.2011). http://fd.aydin.edu.tr/makaleler/ciltxsayix/kaya_yilmaz.pdf